



Nr. 19.

Warszawa, dn. 1 października 1938 r.

Ogóln. zbioru Nr. 712.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych — Prezes Rady Związku inż. Piotr Drzewiecki.  
Za redaktora odpowiedzialnego inż. Antoni Dunin.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: Warszawa, ul. Marszałkowska 140, tel. 5.94-26. Adres telegr.: „Metalowcy — Warszawa”.

Prenumerata wynosi z przesyłką w kraju: zł. 5 kwartalnie. Numer pojedynczy zł. 1.—

TREŚĆ NUMERU: Z nowym wskaźnikiem na rozdrożu. — Wiadomości związkowe. — Surowce włoskiego imperium. — Wiadomości z zagranicy. — Nowe książki.

## Z nowym wskaźnikiem na rozdrożu

Sprawą gospodarczą Polski zajmują się nie tylko umysły polskie lecz i zagranicą wykazuje duże zainteresowanie, zwłaszcza kraje, z którymi mamy układy kompensacyjne. Niedawno dziennik gospodarczy francuski „L'Information“ obszernie omawiał na swoich szpaltach sytuację gospodarczą Polski, zaznaczając, że czteroletni plan inwestycyjny poważnie przyczynił się do wzrostu produkcji. Analizując naszą politykę gospodarczą dochodzi się do wniosku, że osłabienie koniunktury światowej, jakie zaznaczyło się od roku w wielu krajach, w Polsce nie wywołało zmian koniunkturalnych. Natomiast w Stanach Zjednoczonych objawy pogorszenia się koniunktury dostrzegane jeszcze były w roku ubiegłym, lecz ogólne załamanie się koniunktury nastąpiło właściwie w początkach miesiąca sierpnia ubiegłego roku i po zahamowaniu w styczniu bieżącego roku spadku napięcia pierwsze półrocze nie przyniosło żadnych prawie zmian w sytuacji gospodarczej Stanów Zjednoczonych. Obecnie, od jakiegoś czasu zauważa się gwałtowne nakręcanie koniunktury, a to w związku z sytuacją polityki wewnętrznej. Kampania przedwyborcza prowadzona w Stanach Zjednoczonych przed wyborami do Kongresu przy pomocy wszelkich środków nie wyłącza i polityki gospodarczej. Ogólny światowy stan gospodarczy i wypadki polityczne marcowe wywarły ujemny swój wpływ wszędzie, ale zwłaszcza w Stanach Zjednoczonych, gdzie nastąpił dalszy silny spadek produkcji i obrotów, a co nie mogło nie odbić się deprymująco w sferach gospodarczych tych krajów, których interesy ze Stanami mocno się zazębiają. Co do Anglii, to skutki amerykańskiej recesji były nieznaczne i wskaźnik napięcia działalności gospodarczej obniżył się mniej niż o 2%. Jednakże spadek produkcji w Stanach Zjednoczonych i znaczne zmniejszenie zapotrze-

bowania przez to surowców, odbiło się ujemnie w krajach surowcowych, a zwłaszcza w Anglii. Co do stanu gospodarczego Francji, dziennik ów upatruje stan dalszej, przewlekłej stagnacji.

Wogóle kraje europejskie mniej reagowały na wpływy recesyjne koniunktury światowej, zwłaszcza Włochy i Niemcy.

Jednakże Niemcy przeżywają obecnie duże trudności gospodarcze, wywołane nadmiernym tempem zbrojeń niemieckich i samowystarczalnością surowców przez rozwijanie źródeł mało rentownych, obciążając przez to własny przemysł. Utrudnia to eksport zagraniczny nie zważając na chęć sfer gospodarczych do współpracy z bliższymi i dalszymi sąsiadami. Niemcy postawiły swemu gospodarstwu za wielkie wymagania naraz w wielu gałęziach, przez co je osłabiły, obniżając jednocześnie jego siłę konkurencyjną.

Tak przedstawia się w krótkich zarysach sytuacja gospodarki światowej, ujawniającej w ostatnich miesiącach letnich wyraźne oznaki odprężenia.

O sytuacji gospodarczej Polski już nadmieniałem na początku artykułu, a teraz zastanówmy się nad nowym wskaźnikiem produkcji przemysłowej, który wzbudził wielkie zainteresowanie w społeczeństwie i wywołał szereg artykułów w dz'ennikach i szerokiej prasie. Nowy wskaźnik produkcji przemysłowej obecnie zastosowany przez Instytut Badania Koniunktur Gospodarczych i Cen, wywołał rozbieżność zdań i swiste interpretacje. Jednakże, nie zważając na wydany przez Instytut oficjalny komunikat co do obliczenia nowego wskaźnika produkcji przemysłowej, pytanie, czy sytuacja gospodarcza rzeczywiście się poprawia, pozostaje bez definitywnej odpowiedzi. Prosperitę gospodarczą mierzymy zwykle wskaźnikiem produkcji. Przede wszystkim zaś wskaźnikiem produkcji prze-

mysłowej, która stanowi prawie połowę produkcji naszego gospodarstwa. Jest to w statystyce gospodarzej, jak widać z powyższego, wskaźnik bodaj najważniejszy. Poprzedni wskaźnik przemysłowy opiera się na ilości zatrudnionych w zakładach zatrudniających więcej niż 20 robotników, z pominięciem warsztatów drobnych od 5 do 20 robotników. Obecny nowy wskaźnik tę lukę uzupełnia, obejmuje wszystkie zakłady przemysłowe, zatrudniające od 5 robotników wzwyż. Niewątpliwie, takie przesunięcie produkcji do drobnych warsztatów mogło wysokość wskaźnika nieco podwyższyć na kilka punktów, ale zapytuję, skąd mógł powstać skok z 92,5 do 120,5, jak to podano za miesiąc czerwiec b. roku. Ten właśnie niepomiarowy wzrost wskaźnika jednych zachwyca i wprowadza jakby w szal radości, drugich zaś w zdumienie i zrozumiałą wątpliwość.

Istotnie, powstaje pytanie, czy dany wskaźnik jest oparty na właściwym materiale statystycznym, na którym się powinien opierać? Zasadniczo obliczenie wskaźnika produkcji winno się opierać na bezpośrednich danych o produkcji, lecz z powodu braku danych o bezpośredniej produkcji wykorzystywano dane o zatrudnieniu. Obecnie, jak zaznacza komunikat, Główny Urząd Statystyczny usprawnił i zaktualizował statystykę przemysłową, dając nowy i właściwy materiał do obliczeń wskaźnika produkcji. Niestety, do dziś nie mamy opisu nowego wskaźnika. Metody opracowane do obliczeń nowego wskaźnika i przyjęte przez Instytut Badań nie są nam znane i dlatego twierdzenia prasy oparte są na luźnych tylko przypuszczeniach, a więc, skąd taka pewność wywodów niektórych dzienników jaka zaznacza się w stosunku do nieznanych obliczeń wskaźnika.

Wszyscy rozumiemy, że pesymizm nie jest elementem twórczym i stwarza złą, szkodliwą atmosferę, gdzieby to nie było i w jakiejby to nie było gałęzi pracy, lecz czy mamy wprost na wiarę nakładać różowe okulary, bez samej wymowy statystyki cyfr?

Uważamy, że czynnik psychiczny jakim jest również optymizm wówczas ma swą wartość jeżeli opiera się na podstawach rzeczowych, inaczej zaś taki nieuzasadniony optymizm wprowadzić może tylko w błąd opinię publiczną i wyrzucić wręcz przeciwne skutki.

Otóż nie wydaje się nam rzeczą prawdopodobną, aby prawdziwie produkcja mogła wzrosnąć o 30%, o które nowy wskaźnik różni się od starego. Bo i właściwie, skąd mogła powstać po okresie poważnego kryzysu taka wielka różnica? Jeżeli przyczyną wzrostu nowego wskaźnika po za objęciem drobnych warsztatów jest uwzględnienie też wydajności pracy, to jednakże koniecznym jest wzięcie pod uwagę zdevastowanie warsztatów w czasie dziesięcioletniego kryzysu ogólnego. Nie można również pominąć milczeniem tak ważnego czynnika, jakim niezawodnie jest wzrost ludności, który nie może nie zaważyć również na wymowie nowego wskaźnika. Poza tym pozostają nam jeszcze i zwykła obserwacja życiowa, stopa życiowa i t. p., które biorąc ogólnie pod rozważanie również nie potwierdzają tak szerokiego optymizmu, jaki ma miejsce w niektórych odłamach prasy. Przecież wszyscy zgodnie stwierdzamy fakt, że poziom produkcji przemysłowej w Polsce znacznie się podniósł nad poziom z roku 1928, lecz nie mamy podstaw do twierdzenia i wątpimy, aby rzeczywiście nowy wskaźnik w stosunku do starego mógł się podnieść o 30% i tylko pozytywne ustosunkowanie się do ogólnej koniunktury w Polsce uważamy za właściwe i poważne.

W sprawach gospodarczych, bez pewnego oparcia się o cyfry, wszelka złośliwość i bezpodstawne, niewłaściwe aluzje nie powinny mieć miejsca, bo najlepszym antidotum pesymizmu są — czyny i osiągnięcia realne, i o tę właśnie realność wywodów nam tylko chodzi. Obecnie, chyba największy pesymista nie wątpi w niespożyte siły narodu polskiego, gdyż realnym, wymownym dowodem tej siły jest Gdynia i znakomite podniesienie poziomu technicznego produkcji przemysłowej.

## Wiadomości związkowe

### Zarząd P. Z. P. M.

23 września r.b. odbyło się w Warszawie Zebranie Zarządu P.Z.P.M., na którym omówiono projekt planu działalności Sekcji Przemysłu Żelazoprzewodzącego Naczelnej Organizacji Hutnictwa, oraz ustalono skład tej Komisji ze strony przemysłu przetwórczego.

W dalszym ciągu obrad omówiono sprawę zaopatrzenia warsztatów w obrabiarki.

W końcu obrad przyjęto w poczet Członków Związku:

Metalowe Zakłady Hutnicze „Żerań“.

### Walne Zgromadzenie Grupy Fabryk Maszyn Rolniczych P. Z. P. M.

28 września r.b. odbyło się Walne Zgromadzenie Fabryk Maszyn Rolniczych P.Z.P.M.

W czasie obrad, na których omówiono szereg spraw organizacyjnych, wysłuchano referatu prof.

Kanafojskiego „O działalności Stacji Doświadczalnej w Dublanach“.

Doceniając w pełni znaczenie Stacji dla podniesienia sprawności maszyn rolniczych, postanowiono zwiększyć subwencję dla tej stacji do 5.000 zł.

W dalszym ciągu obrad ustalono potrzeby inwestycyjne fabryk zrzeszonych w związkowej Grupie oraz sposoby realizacji potrzebnych na ten cel kredytów.

### Z Grupy Odlewni P. Z. P. M.

29 września odbyło się posiedzenie Zarządu Grupy Odlewni, na którym ustalono plan zaopatrzenia naszych odlewni w koks, niezbędny dla utrzymania produkcji.

### Z Grupy Przemysłu Elektrotechnicznego P. Z. P. M.

29 września r.b. obradował w Warszawie Zarząd Grupy Elektrotechnicznej P.Z.P.M., na którym omówiono ogólny plan inwestycji w przemyśle elektrotechnicznym oraz drogi realizacji tego planu.

## 50-lecie pracy Prezesa Piotra Drzewieckiego

Dnia 30 października r. b. odbędą się w Warszawie uroczystości, związane z Jubileuszem 50-lecia pracy zawodowo-społecznej prezesa Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, inż. Piotra Drzewieckiego.

Uroczystości organizowane są przez Koło Petersburskich Inżynierów Technologów.

W uroczystościach tych weźmie udział Polski Związek Przemysłowców Metalowych przez specjalną Delegację.

## Zakłady Lilpopa budują fabrykę silników w Lublinie

W dniu 27 b. m. na terenach położonych na przedmieściu Lublina, odbyła się uroczystość poświęcenia i założenia kamienia węgielnego pod nową fabrykę samochodów (licencji General Motors — marki Chevrolet) Zakładów Lilpop, Rau i Loewenstein S. A.

W uroczystości wzięli udział liczni przedstawiciele centralnych i miejscowych władz na czele z pp. wiceministrem Spraw Wojskowych gen. Litwinowiczem i wiceministrem Komunikacji Julianem Piaseckim. Polski Związek Przem. Metal. reprezentował Prezes Rady p. inż. Piotr Drzewiecki.

Zaproszeni goście przybyli z Warszawy specjalnym pociągiem, który dowiózł ich nowozbudowaną

przez Zakłady Lilpopa boczną koleją, bezpośrednio do miejsca, gdzie w niedalekiej przyszłości staną hale fabryki samochodów.

Przybyłych powitał przemówieniem Prezes Rady f. Lilpop A. Rotwand. Podkreślił on wielki wysiłek Zakładów L. R. L., które po dwuletnich drobiazgowych studiach i badaniach przystępują do produkcji silnika popularnego Chevroleta w kraju. Spółka Akcyjna L. R. L., zdając sobie sprawę z trudności technicznego rozwiązania powyższego zadania, oparła się o największy w świecie koncern samochodowy — General Motors, z którego doświadczeń technicznych i handlowych korzysta i nadal korzystać będzie. Wobec konieczności uzupełnienia kadr technicznych przyszłej fabryki — na specjalną prośbę Zakładów Lilpopa, — General Motors przygotowuje listę Polaków, zatrudnionych w koncernie w Stanach Zjednoczonych. Ci inżynierowie i wykwalifikowani robotnicy będą mogli w razie potrzeby na pewien okres czasu uzupełnić przyszły zespół fabryczny Zakładów w Lublinie. Uruchomienia fabryki, według słów Prezesa Rotwanda, spodziewać się można w końcu 1939 r.

Plany przyszłej fabryki samochodów, przedstawił obecnym Dyrektor Firmy p. inż. Z. Rytel. Plac fabryczny wynosi 36 ha. Przewiduje się produkcję wszystkich ważniejszych zespołów samochodów Chevrolet z silnikami na miejscu pierwszym.

## SUROWCE WŁOSKIEGO IMPERIUM

Do czasu podboju Abisynii Italia była krajem bardzo ubogim w surowce, które zmuszona była sprowadzać z zagranicy. Rudę żelazną Italia posiada na wyspie Elba, następnie w prowincji Aosta (Cogne), Val Camonica i na Sardynii. Zapasy rudy żelaznej w Italii ocenione były na 150 milionów ton. W 1917 wydobycie rudy żelaznej wzrosło do 994 000 ton rocznie, natomiast w 1930 r. spadło do 700 000 ton.

W produkcji ołowiu i cyny Italia zajmowała trzecie miejsce poza Hiszpanią i Niemcami. Roczna produkcja wyraża się ilością 200 — 280 tysięcy ton i pochodzi w  $\frac{3}{4}$  z prowincji Iglesias, a w  $\frac{1}{4}$  z kopalń w Agordino w złożach toskańskich.

Produkcja srebra roczna wyraża się ilością  $\pm 15 000$  kg. Wydobycie boksytu rozpoczęło w 1920 r. Wynosiło ono:

w 1926 r.	90 000 ton
w 1929 r.	192.000 „
w 1930 r.	161.000 „
w 1931 r.	znaczný spadek produkcji.

Złoża boksytu znajdują się w Abruzzach i Istrii. W produkcji rtęci zajmuje Italia pierwsze miejsce w świecie. Góry Amrata w Toskanii i Idria koło Goerz dostarczają 200.000 — 240.000 ton rud rocznie, co odpowiada ilości około 2000 ton metalowej rtęci. W małych ilościach wydobywa się na Sardynii rudę magnezową, a antymon w Toskanii.

Do 1928 r. słabe było wydobycie rud miedzianych, za ledwie 15.000 ton rocznie głównie w Toskanii i Alpach liguryjskich. Ilość ta wzrosła cokolwiek pomiędzy 1928 — 1931 rokiem.

W koloniach w el Mugtaa na Cyrenaice wydobywa się niewielkie ilości siarki głównie na potrzeby tamtejsze. W Trypolitanii natrafiono na złoża żelaza, siarki, fosfatów, manganu, piryty i węgla brunatnego. Podczas kiedy Somali włoskie dostarcza tylko sól, w Erytrei znajduje się duża ilość przeróż-

nych surowców kopalnianych. Znajduje się tam również w okolicy Anseba — Tales złoto. W ostatnich czasach w celu należytej eksploatacji bogactw kopalnianych Italskiego Imperium założone zostało towarzystwo p. n. Azienda Minerali Metallici Italiani.

Do dziś odkryte złoża surowców kopalnianych przy racjonalnej eksploatacji i gospodarce mogą pokryć zapotrzebowanie Italii nawet na wypadek wojny. Obecnie intensywnie rozbudowywana jest eksploatacja rud żelaznych na Elbie (czyste magnetyt  $FeOFe_2O_3$ ) oraz złoża Siderytu (szpat żelazny  $FeCO_3$ ) w lombardzkich Alpach (Brembana, Seriana, Camonica i Trompiatal). Czyste magnezytowe złoża znajdują się w Val d'Aosta na wysokości 2500 m. nad poziomem morza. Są one oszacowane na 12 milionów ton o jakości szwedzkich rud i służą do produkcji wysokogatunkowej stali.

Towarzystwo Ansaldo zaprowadziło najnowocześniejsze i korzystne urządzenia dla eksploatacji rud w Czeya (2450 m.), która to ruda za pomocą elektrycznej kolejki tunelowej i kolejki napowietrznej dostarczana jest do zakładów w Aosta i tam przetwarzana.

Przez zakup leżących w pobliżu złóż antracytu w La Thuile, gdzie od 50 — 60 milionów ton węgla wydobyć będzie można i przez zastosowanie miejscowych sił wodnych, powstał w tamtych okolicach jeden z najważniejszych okręgów przemysłowych, który już w 1923 r. po przejęciu Società Nazionale Cogne przez towarzystwo Ansaldo — przez rząd faszystowski znakomicie rozbudowany został.

W ostatnich czasach zaznacza się stały wzrost eksploatacji tych rud, mający na celu zmniejszenie importu złomu zagranicznego i całkowitego pokrycia wewnętrznego zapotrzebowania kraju. Również i niektóre nieczynne kopalnie są obecnie uruchamiane i eksploatowane.

Poniższa tablica przedstawia produkcję stali w latach 1934 i 1935:

P. Wiceminister J. Piasecki, po położeniu pierwszej cegły — wygłosił przemówienie, w którym z zadowoleniem podkreślił doniosłość inicjatywy prywatnej, realizującej, wbrew mniemaniu pesymistów *krajową* produkcję samochodów. Fakt budowy fabryki samochodów ma szczególne znaczenie dla Państwa. Pan Minister wyraził nadzieję, że współpraca Zarządu Lilpopa z Właczami będzie nadal utrzymana i doprowadzi do szybkiego uruchomienia fabryki samochodów ciężarowych w kraju.

Na zakończenie p. Minister wznosił okrzyk na cześć Najjasniejszej Rzeczypospolitej, p. Prezydenta Rzplitej, prof. Ignacego Moscickiego, Naczelnego Wodza Marszałka Edwarda Rydza Smigłego, który został gorąco podjęty przez gości oraz zebraną ludność okoliczną i robotników, zatrudnionych przy budowie.

Następnie przemawiał Prezes Rady Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, inż. P. Drzewiecki, który z radością witał tak doniosłą dla kraju placówkę wytwórczą, powstającą z inicjatywy firmy, której 120 lat istnienia gwarantuje szybkie uporanie się ze wszystkimi trudnościami. Firma jest jednym z założycieli P. Z. P. M.

### Wycieczka

W dniach 8, 9 i 10 października r. b. Polski Związek Przemysłowców Metalowych, w celach infor-

macyjnych organizuje wycieczkę, celem zwiedzenia ważniejszych ośrodków Centralnego Okręgu Przemysłowego, a mianowicie: Radomia, Skarżyska, Starchowice, Kielce, Sandomierza, Gorzyc, Stalowej Woli, Rzeszowa, Tarnowa, Rożnowa, Niedomic i Moście.

Lista osób, które otrzymają zezwolenie oraz szczegółowy program wraz z trasą wycieczki, wynoszącą od Radomia do Moście około 900 kilometrów, zostaną zainteresowanym przesłane natychmiast po otrzymaniu zezwolenia z Ministerstwa Spraw Wojskowych.

Na wiosnę 1939 r. zorganizowana będzie 2-ga wycieczka, o czym we właściwym czasie podamy wiadomość w „Przemysle Metalowym“.

### Zabezpieczenie pras i tłoczni

W najbliższym numerze czasopisma „Bezpieczeństwo i Higiena Pracy“, ukáže się artykuł na temat: „Zabezpieczenie pras i tłoczni“.

Firmom, które dotychczas nie abonują tego czasopisma, wzmiankowany zeszyt może być przesłany bezpłatnie.

Adres Wydawnictwa: Warszawa, Polna 40 m. 36.

RODZAJ RUDY	1934 r.	1935 r.
	produkcja	ton
Aluminium (Bauxit) . . . . .	131266	170064
Antymon . . . . .	1929	2563
Kuda żelazna . . . . .	484583	551454
Kuda manganowa . . . . .	1750	17300
Mangan . . . . .	6941	9127
Ktęć . . . . .	71719	118553
Złoto . . . . .	7546	8660
Ołów . . . . .	32304	39134
Cynk . . . . .	121493	144122
Miedź . . . . .	385	—
Wolfram . . . . .	—	4,6
Molibden . . . . .	—	—
Cyna . . . . .	—	—
Nikiel i Cobalt . . . . .	—	—

Co dotyczy ołowiu to roczne zapotrzebowanie całej Italii określa się ilością 40.000 ton, co odpowiada ilości 70.000 ton rudy.

W 1927 r. produkcja ołowiu osiągnęła ilość 55.000 ton, spadła jednak w 1933 r. do 30.000 ton. Przy uruchomieniu wszystkich nieczynnych jeszcze kopalń ilość 70.000 ton rudy ołowianej będzie łatwa do wydobycia.

Miedzi w 1934 r. Italia importowała 70.000 ton, jak również 4.500 ton cyny i 1.500 ton niklu. Wydobycie krajowe: 2.000 ton miedzi, 187 ton cyny i 10 ton niklu jest ilością znikomą.

Rudy nikielowe (FeS o 4% zawartości Ni) i Millerite (NiS) znajdują się w Val Sesia i w Val Strona koło Pallanza do Lanzo Torinese na przestrzeni 200 kil. kwadratowych. Zawierają one miedź, ołów, kobalt i cynk.

Przemysł aluminiowy rozwinął się w Italii bardzo późno (1928 r. zaledwie 3.000 ton), ostatnio jednak rozwija się znakomicie przy zastosowaniu najnowszych urządzeń (systemy Haglund i Pedersen). Początkowo zaangażowane były w tym przemyśle kapitały niemiecki i szwajcarski, obecnie jednak

większa część tego przemysłu jest w rękach Montecatini. Urządzenia przetwarzające bauxyt i rudę tonową zainstalowane zostały w 1928 r. w Mori i w 1930 r. w Marghera. Zakłady te produkują 12.000 ton aluminium rocznie. Bauxyt wydobywany jest w Abruzzach na półwyspie Gorgano w Istrii i Dalmacji. Allumit znajduje się w dużych ilościach w okręgu Tofa (Rzym). Leucit (K<sub>2</sub>Al<sub>2</sub>Si<sub>4</sub>) znajduje się również we Włoszech w nadzwyczaj dużych ilościach, zarówno jak i Magnesium.

Co zaś dotyczy nowego włoskiego imperium brak jeszcze dokładnych danych o bogactwie kopalnianym tych krajów i wszelkie cyfrowe dane brać należy pod uwagę z zastrzeżeniem. Zbadane są tymczasowo i zawierają złoto prowincje Uollega, Beni Schiangul i Ghibiè. Kopalnie Ugarò np. dzięki wprowadzeniu nowego systemu połączeń cjanowych dostarczają około 40 kg. złota miesięcznie. Dalej znane są i zbadane złoża platyny w Jubdo, żelaza, ołowiu i węgla brunatnego w Amhara (okręg Kaffa), rtęci w Harrar i nafty w Dankali.

W 1936 r. stworzona została rządowa organizacja Azienda Miniere Africa Orientale (zwana AMAO), z którą również współpracują i prywatne organizacje. Stworzona została również przy AMAO techniczna organizacja, mająca na celu dokładne zbadanie złóż i bogactw kopalnianych imperium włoskiego. W Asmara założone zostało laboratorium dla celów mineralogicznych i analizy wydobywanych surowców. Działają również oddziały AMAO w zachodniej Etiopii i Uolloga oraz w Beni Schiaughul. Na pierwszym planie AMAO stawia eksploatację rud żelaznych, manganu i surowców do produkcji stali, magnesium i aluminium. W dniu 18 listopada 1937 r. Duce zapowiedział uroczystie, że w dn. 18 listopada 1938 r. po wystawie włókienniczej w Rzymie otwarta zostanie Wystawa włoskich surowców kopalnianych i rud.

Przez zdobycie Abisynii Italia, której ubogi w surowce kopalniane, uniezależnił się w zupełności od zagranicy, pomimo to prace nad produkcją surowców syntetycznych rozwijają się intensywnie

Stanisław Taczanowski.

**Sprostowanie**

W poprzednim numerze „Przemysłu Metalowego” podaliśmy sprawozdanie z Targów Technicznych we Lwowie, w którym przez nieuwagę drukarni pominięty został następujący ustęp:

Na podkreślenie zasługuje stoisko firmy „Wiepofana”, na którym zademonstrowano między innymi ciekawą rewolwerówkę nowej konstrukcji i popularną silnej budowy tokarnię.

**WIADOMOŚCI Z ZAGRANICY***Zakupy i inwestycje zagranicą.*

**Turcja:** Aparaty do mierzenia siły wiatrów. Oferty do 14 października r. b.: Ministerstwo Obrony Kraju, Ankara.

Konwie aluminiowe na kwas saletrowy. Oferty do 13.X r. b.: Warsztaty wojskowe, Ankara.

15 t. żelaza wolframowego. Oferty jak wyżej do 13 października r. b.

50 t. blachy. Szczegóły i oferty do 15 października r. b.: Warsztaty wojskowe, Ankara.

2 kompletnie urządzone laboratoria. Szczegóły i oferty do 20.X r. b.: Ministerstwo Obrony Kraju, Ankara.

Znaczne ilości odważników lanych. Szczegóły i oferty do 22 października r. b.: Dyrekcja Kolei Państwowych, Haydarpasa.

Omnibusy, samochody. Szczegóły i oferty do 19 października r. b.: Intendentura wojsk. Istanbul-Tophane.

Instalacje elektryczne. Plany, szczegóły i oferty do 22 października r. b.: Zarząd miasta Bolu.

Wojskowe flaszki aluminiowe. Preliminarz 35.000 £ tur. Oferty do 19.X r. b.: Ministerstwo Obrony Kraju, Ankara.

20 t. płyt cynkowych. Oferty do 19.X r. b.: Dyrekcja Kolei Państwowych, Haydarpasa.

78 000 sztuk izolatorów. Oferty do 19 października r. b.: Administracja Poczty, Ankara.

10.000 sztuk haków do izolatorów. Szczegóły i oferty do 10 października r. b.: Ministerstwo Robót Publicznych, Ankara.

Motor o sile 240 do 250 HP, generator na prąd zmienny, tablice rozdzielcze i t. p. Szczegóły i oferty do 13 października r. b.: Zarząd miasta Aydin.

Generator. Preliminarz 85.000 £ tur. Szczegóły i oferty do 24 października r. b.: Komisja Zakupów Marynarki Wojskowej, Ankara.

25 km. rur lanych i części. Szczegóły i oferty do 19 października r. b.: Dyrekcja Monopolów Państwowych, Kabatas.

**Iran:** 151,9 t. drutu żelaznego. Oferty do 22 października r. b.: Ministerstwo Poczty i Tel., Teheran.

**Rumunia:** Materiały dla przewodów telefonicznych długości 63 km. Szczegóły i oferty do 26.X r. b.: Prefectura Cetatea-Alba.

**Węgry:** Lampy roentgenowskie. Zapotrzebowanie roczne. Szczegóły i oferty do 4 października r. b.: „OTT”, Budapest.

**Lotwa:** 150 km drutu. Szczegóły i oferty do 4 paź-

dziernika r. b.: Inspekcja budowlana Ministerstwa Finansów w Kegums.

**Irak:** Automatyczna stacja telefoniczna. Plany, szczegóły i oferty do 6 listopada r. b.: Ministry of Finance, Bagdad.

**Grecja:** 1000 sztuk suchych baterij telefonicznych. Szczegóły i oferty do 12.X r. b.: Ministerstwo Komunikacji, Ateny.

**Szwecja:** 272 t. rur lanych. Szczegóły i oferty do 6-go października r. b.: Stockholms Vattenledningsverk, Stockholm.

**Uruguay:** 100 t. przewodów miedzianych. Szczegóły i oferty do 14 listopada r. b.: Montevideo, Państwowe Zakłady Elektryczne.

**Finlandia:** 4 turbiny wodne. Szczegóły i oferty do 15 października r. b.: Enso Gutzeit, Osaakehtio.

**Egipt:** 2000 t. szyn. Oferty do 13 października r. b.: Department of Survey and Mines w Giza.

**Marokko francuskie:** 200 wodomierzy. Oferty do 23 października r. b.: Service du Génie, Fès.

**Nowa Zelandia:** Znaczne ilości kabli elektrycznych. Szczegóły i oferty do 20 listopada r. b.: Public Works Department, Wellington.

Volto-mierze, specjalne. Szczegóły i oferty do 8 listopada r. b. Post and Telegraph Department, Wellington.

**Algier (franc.):** 4 pompy. Szczegóły i oferty: Ponts et Chaussées, Algier (Termin nie oznaczony).

**Unia południowo-afrykańska:** 27.712 sztuk świrdrów. Szczegóły i oferty do 10 listopada r. b.: Railways and Harbours, Johannesburg.

**Rodezia południowa:** Maszyny rękodzielnicze. Szczegóły i oferty do 16 listopada r. b.: Electrical Department, Salisbury.

**Włochy:** Postanowiona rozbudowa stalowni w Bolzano (Bozen).

**Bukareszt:** Postanowiona instalacja 30 zegarów elektrycznych w miejscach publicznych.

**Finlandia:** Preliminowanych jest 70 milionów marek finl. na rozbudowę sieci telefonicznych.

**Rumunia:** Postanowiona eksploatacja złóż, kwarcu w Valeni de Munte.

**Węgry:** Postanowiona eksploatacja kopalni ołowiu w Falubattany.

**Jugosławia:** Zamierzona fabrykacja benzyny syntetycznej z węgla brunatnego.

**Lotwa:** Dyrekcja kolei państwowych zakupi mijalnie.

**Iran:** W toku jest budowa spichrzów zbożowych w Aligudars.

**Japonia:** Postanowiona eksploatacja kopalni wolframu na Korei.

**Australia:** Postanowiona budowa odlewni rur w Islington.

**Francuska Afryka zachodnia:** W toku jest budowa linii kolejowej Mossi.

**Mandschukuo:** Zamierzona budowa rafinerii miedzi w Antung i Yongkow.

**Finlandia:** Postanowiona budowa walcowni miedzi w Pori. A.

*Ilość samochodów na świecie.* — Departament handlu U.S.A. ogłosił dane, dotyczące ilości samochodów, kursujących po całym świecie. Z cyfr tych wynika, że na początku r. b. ilość samochodów wynosiła 43,08 milionów. W porównaniu z początkiem 1937 r. stanowi to wzrost o 2,2 milj. jednostek, czyli o 6%.

W okresie dziesięciolecia, ilość samochodów zwiększyła się o 45%. Kiedy przed 10 laty 1 samochód przypadał na 64 osoby, obecnie już na 48 osób.

Z ogólnej ilości samochodów, na Stany Zjednoczone A. P. przypada 30.040.000 jednostek, na całą zaś resztę świata — zaledwie 13.04 milj. samochodów. Kolejne miejsca po U.S.A. zajmują: Wielka Brytania, Francja, Niemcy, Kanada i Australia.

82% samochodów, kursujących po świecie, było produkcji amerykańskiej. (K.)

*Przedłużenie międzynarodowego kartelu blachy białej.* — Dnia 15 września rb. podpisany został w Londynie układ w sprawie przedłużenia postanowień międzynarodowego kartelu producentów i eksporterów białej blachy do końca czerwca r. 1941. Umowa opiera się w zasadzie na postanowieniach dawniejszego układu kartelowego oraz punktacjach, ustalonych w maju rb. w Rzymie. Do kartelu należą producenci i eksporterzy blachy białej w Niemczech, Anglii, Francji, Włoszech, Norwegii i Stanach Zj. A. P. Obowiązujące dotąd ceny zasadnicze oraz kontyngenty eksportowe utrzymane zostały i nadal w mocy, z tym jednak, że kontyngenty dotychczasowe wyznaczone dla Stanów Zj. A. P. zostały, o ile chodzi o eksporterów, podwyższone i to mniej więcej o ilość obliczoną jako eksport outsiderów. A.

*Wielkie inwestycje w amerykańskim przemyśle samochodowym.* — W związku z rozpoczęciem nowego sezonu w fabrykacji samochodów oraz produkcji nowych modeli, inwestował przemysł samochodowy w Stanach Zj. A. P. po koniec sierpnia rb. 60 milionów dolarów w nowe instalacje. Z sumy tej przypada na koncern Chrysler Co. 15 milionów dolarów. W kołach zbliżonych do Związku producentów samochodów w USA, obejmującego, jak wiadomo i wytwórnie kanadyjskie z wyłączeniem jednak zakładów przemysłowych Forda, stawiają nader pomysłne horoskopy w związku z przyszłym sezonem samochodowym. A.

*Straty kolejnictwa amerykańskiego.* — Strata, poniesiona przez 141 najważniejszych linii kolejowych w Stanach Zj. A. P. dosięgła za pierwsze półrocze rb. 181,3 milionów dolarów. Jest to największa strata, jaką poniosły te linie kolejowe od czasu swego istnienia. Zaznaczyć należy, że strata za cały rok 1932, uchożący dotąd za najgorszy, wyniosła „zaledwie“ 55,9 milionów dolarów. Nie ulega wątpliwości, że wobec tak znacznej straty Związek prywatnych linii kolejowych w USA wprowadzi w czyn powziętą uchwałę w sprawie obniżki płac i zarobków swych urzędników i pracowników o najmniej 15% płac dotychczasowych. A.

*Zwyzka produkcji srebra w Czechosłowacji.* — W pierwszym półroczu rb. wyprodukowano w Czechosłowacji w okręgach dystryktów górniczych Příbram, Kremnitz i Banská Štavnica 19.100 kg. srebra wobec

16.256 kg. wydobytych w tym samym okresie r. 1937 i 17.669 kg. w pierwszym półroczu 1936. A.

*Kapitał amerykański w holenderskim przemyśle stalowym.* — Jak doniósł dziennik „Telegraaf“, Amsterdam, zawarty został między przedstawicielami holenderskiego przemysłu metalurgicznego a grupą finansistów z USA układ w sprawie sfinansowania pierwszej w Holandii walcowni stali. Naczelne kierownictwo powierzone zostanie Holenderczykom. A.

*Niemiecki ciężki przemysł buduje huty w Iranie.* — Ministerstwo handlu w Teheranie udzieliło koncesji niemieckim zakładom hutniczym „DEMAG“ A. G. w Duisburg, wspólnie z Zakładami Kruppa w Essen na budowę huty żelaznej w Iranie. Koszt budowy i urządzenia wynosi 30 milionów RMark. A.

*Bank rumuńskiego kopalnictwa złota i metali.* — Z inicjatywy rumuńskiego Ministerstwa gospodarstwa narodowego utworzony został z siedzibą w Bukareszcie Bank akcyjny przy współdziałaniu kapitału Rumuńskiego Banku Narodowego w wysokości 100 milionów Lei, którego zadaniem będzie finansowanie robót kopalnianych oraz eksploatacji złóż złota i innych metali na terenie Wielkiej Rumunii. Nowy ten bank posiada uprawnienia przysługujące innym prywatnym instytucjom finansowym, co wyraźnie w statucie zostało podkreślone. Rzecz ima, że już samo uczestnictwo kapitału Narodowego Banku Rumunii w tej nowej instytucji bankowej, zapewnia i rządowi znaczny wpływ na agendy tegoż banku rumuńskiego kopalnictwa złota i metali. A.

*Znaczny spadek eksportu samochodów z Włoch.* W okresie pierwszych siedmiu miesięcy r. b. wyniósł eksport z Włoch 10.993 jednostek (samochody, osobowe, ciężarowe, motocykle, traktory) wartości 134,8 milionów lirów wobec 20.371 jednostek, wartości 424,0 milionów lirów eksportowanych w takim samym okresie roku ubiegłego. Wartość eksportowanych w okresie sprawozdawczym motorów i części zamiennych do pojazdów mechanicznych dosięgła 50 milj. lirów wobec 90 milionów lirów wartości eksportu w r. 1937 (okres pierwszych siedmiu miesięcy). (A.)

*Dalsza, rozbudowa przemysłu w Niemczech.* Uprzemysłowienie Niemiec Środkowych posuwa się niezmiernie szybko naprzód. „Mittellandkanal“, który łączy sieć kanalizacyjną Elby-Odry z rzeką Ruhr stanowić będzie odtąd główny ośrodek przemysłu niemieckiego. Wyjątek stanowią tu jedynie: wielka fabryka wozów popularnych i Zakłady Hermann Göring. W rejonie „Mittellandkanal“ pomiędzy Hannoverem i Magdeburgiem powstanie ok. 40 nowych fabryk, które będą zatrudniały średnio ok. 500 robotników każda; część tych fabryk jest już w budowie.

Obecnie w okolicach Bruświku założono szkoły zawodowe dla terminatorów, aby wyszkolić odpowiednio przyszłe kadry robotników dla nowych fabryk. (G.)

*Nowa fabryka wiórów i wełny stalowej w Norwegii.* — Według doniesień powstanie w Norwegii fabryka wiórów i wełny stalowej Norsk Staalull, S. A.

o kapitale 150.000 Kr. i zdolności wytwórczej 300 ton rocznie. Towarzystwo to przejęłoby inną spółkę o podobnej nazwie, założoną w 1931 roku. (G.).

*Niemcy poraz pierwszy największym producentem stali na świecie.* — Udział Niemiec w światowej produkcji stali w 1913 roku (włącznie z Luksemburgiem, Lotarynią i Śląskiem) wynosił 20,7%; w 1929 r. — 15,2%. Udział Stanów Zjednoczonych w 1913 roku — 45,2%, w 1929 r. — 45%. W 1937 r. udział Niemiec stanowił 14,5%, Stanów Zjednoczonych — 38%. W 1938 roku sytuacja uległa zasadniczej zmianie. Udział Niemiec (bez Austrii) stanowi 31,6%, wobec 29,8% Stanów Zjednoczonych. W ten sposób Niemcy po raz pierwszy stanęły na czele krajów produkujących stal. Począwszy od kwietnia r. b. produkcja niemiecka przewyższa produkcję Stanów Zjednoczonych. (G.).

*Z zakładów Forda w Ameryce.* — Ford zamierza zastosować w swoim modelu samochodu z 1939 roku hamulce hydrauliczne; akcesoria byłyby dostarczone przez Towarzystwa Wagner Electric, Bendix Aviation, Kelsey-Hayes i Budd Manufacturing. Z drugiej strony donoszą, że Ford wypuści na rynek na jesieni wóz lekki 6-cylindrowy po cenie 350 dolarów. (G.).

*Brazylijskie zamówienia w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej.* Według informacji nadeszłych z Brazylii prezes eksportowego banku U. S. A. Pearson na audjencji u prezydenta Vargasa wyraził zgodę na finansowanie transakcji z rządem brazylijskim na 32 parowozy i 1000 wagonów kolejowych ogólnej wartości 6.000.000 dolarów. (T.).

*Budowa największego generatora na świecie.* Central New York Power Corporation siostrzana firma Niagara Hudson-Power Corporation zamówiła generator, którego koszt wyniesie 2.250.000 dolarów i który będzie największym w świecie.

Budowę przeprowadzą wspólnie: General Electric Co. oraz firma Babcock and Wilcox. (T.).

*600 wagonów kolejowych z Belgii dla Brazylii.* Belgijskie zakłady Compagnie Centrale de Construction w Haine Saint Pierre otrzymało z Brazylii zamówienie na 600 wagonów kolejowych. Ponieważ odbiorcy brazylijscy dają krótki termin dostawy Compagnie Centrale de Construction wykonać ma to zamówienie w połączeniu z innymi fabrykami. (T.).

*Montownia samochodów „Fiat“ na Węgrzech.* Węgierskie zakłady „Fiat“, które dotychczas sprowadzały samochody gotowe z Włoch, otwierają na Węgrzech montownię tych samochodów. Ważniejsze składowe części do tych samochodów będą sprowadzane z macierzystej fabryki w Turynie, reszta będzie wykonywana w kraju. Montownia to dostarczać ma rocznie 600 szt. samochodów. (T.).

*Budowa fabryki samochodów w Jugosławii.* Jugosłowiańskie ministerstwo handlu i przemysłu udzieliło koncesji firmie Andjelic A. G. na otwarcie fabryki samochodów. Fabryka ma być wybudowana w po-

blizu Belgradu i produkować ma zarówno samochody osobowe jak i ciężarowe. Nie jest jeszcze zdecydowana sprawa, od których firm zagranicznych mają być nabyte patenty i licencje. (T.).

*Wzrost światowej produkcji złota.* Według obliczeń American Office of Metal Statistics światowa produkcja złota bez Sowietów wynosiła w lipcu r. b. 2,73 milionów uncji, wobec 2,59 milionów z czerwca r. b., 2,54 milionów z lipca 1937 r. i 2,44 milionów uncji lipca 1936 r. Wzrost ten wykazuje poniższa tablica.

*Produkcja złota w milj. uncji*

	1936	1937	1938
I kwartał (miesięcznie)	2,17	2,37	2,46
II " " "	2,28	2,45	2,57
Lipiec " " "	2,44	2,54	2,73

Od stycznia do lipca 1938 r. wyprodukowano w całym świecie złota (bez Sowietów) 17,81 milionów uncji, wobec 16,99 milionów w tym samym czasie 1937 r., 15,8 milionów w 1936 r. i 15 milionów uncji w 1935 r. (T.).

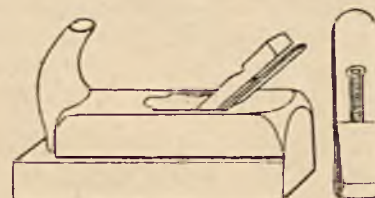
*Wywóz złomu z Francji do Niemiec.* Od stycznia do sierpnia 1938 r. wywieziono z Francji do Niemiec 49.600 ton złomu. (T.).

**NOWE KSIĄŻKI**

**RACHUNKOWOŚĆ PRZEMYSŁOWA.** Stowarzyszenie Hutników Polskich podejmuje wydawnictwo książki z zakresu rachunkowości, kalkulacji i statystyki przemysłowej pt.: „Rachunkowość przemysłowa“, które jest tłumaczeniem niemieckiego dzieła „Industrielles Rechnungswesen“ d-ra inż. H. Funke część I) oraz O. Schultz-Mehrina i d-ra inż. F. Zeiglera (część II). Dzieło to oddało w Niemczech ogromne usługi w uporządkowaniu pojęć i organizacji rachunkowości przemysłowej i przetłumaczone zostało na kilka języków.

Wobec poważnej wartości dzieła spodziewamy się, że Zakłady Przemysłowe zapropagują je wśród swych pracowników.

**Stanisław Gajewski**



**Skład narzędzi wszelkiego rodzaju i wyrobów żelaznych**

**Warszawa, ul. Ś-to Krzyska Nr. 5**

**Telefon Nr. 5.25-55, 5.25-66**

(62)

# DIAMENTY TECHNICZNE



PROSZKI DIAMENTOWE,  
STYKI WOLFRAMOWE,  
PRZECIĄGADŁA SZTUCZNE  
I DIAMENTOWE



dostarcza

**Przemysł Wolframowy**

**WEŁNOWIEC, — ul. Piastów 12**

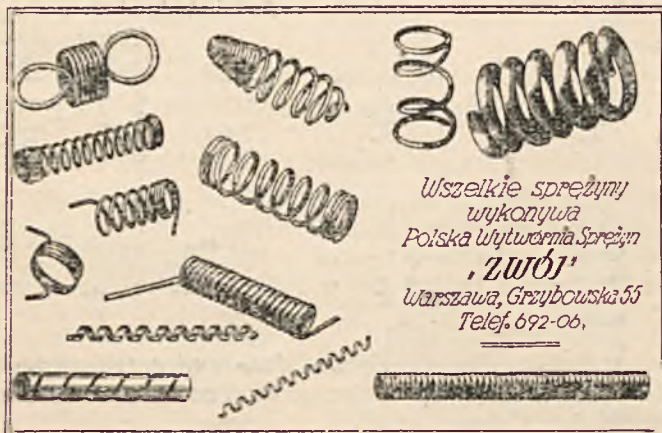
# CYNKOWNIA WARSZAWSKA

(Właśc.: inż. T. RAPACKI i Z. ŚWIĘCICKI)

Warszawa, ul. Boduena Nr. 3

Tel.: 10.20-98, 6.52-07, 6.52-77 i 2.42-62

produkuje blachę żelazną cynkowaną w taśmach  
i arkuszach oraz przyjmuje do cynkowania  
przedmioty i konstrukcje żelazne. (8)



Wszystkie sprężyny  
wykonują  
Polska Wytwórnia Sprężyn  
**'ZWOJ'**  
Warszawa, Grzybowska 55  
Telef. 692-06.

(65)

## Blacha miedziana!

Konieczpolska Walcownia Miedzi

W KONIECPOLU, woj. Łódzkie

produkuje blachę miedzianą i ołowianą dowolnych wymia-  
rów i grubości, dna okrągłe i t. p. oraz spoiwo do lutowa-  
nia metali (szlaglut). Nabywa starą miedz.

(39)

# P R O M P I L N I K I

Cęgi —

szcypce —

młotki —

klucze maszynowe —

samochodowe —

francuskie

Różne części kute

Narzędzia dla kolejnictwa

# P R O M

**Fabryka Pilników i Narzędzi**

Sp. z o. o.

**Bydgoszcz, ul. Petersona 13**

(83)

Pierwsza Krajowa Wytwórnia  
Okularów Ochronnych i Respiratorów

p. f. **"GEWA"**

Warszawa I.

Graniczna 11

Telefon 543-53



Poleca po cenach fabrycznych okulary  
ochronne i respiratory (maski ochronne)  
dla celów przemysłowo-technicznych.



Udzielamy porad fachowych i wysyła-

my na żądanie katalogi bezpłatnie.

(60)

## LAKIERY i FARBY DLA PRZEMYSŁU



**SPOŁKA AKCYJNA  
DR. RATTNER**

WARSZAWA

(69)